

építése, mely akár a vizet, horgászatot kedvelők számára eladható is lehetne. Elúszott ez a terve... Nem az anyagiakon úszott el. Az anyagiak tekintetében is jellemző mosolygós „nincs jelentősége” hozzáállása mellett azonban természetes volt, hogy Bettivel a 2004-től végzett, kárpátaljai magyarok segítségét célzó közösségi adományainkban az övék is mindig ott van.

Kertész a Paradicsom kertben... Testvérbarát a szívkben...

CSÁGOLY PÉTERFIA BÉLA BULÁNYI ATYA

*„Ha a búzaszem nem hull a földre,
és nem hal el, egymaga marad,
de ha elhal, sok termést hoz.”
(Jn 12,24)*

Pár nappal azelőtt, amikor ezeket a sorokat írom, P. Bulányi György piarista szerzetes hazatért a Mennyei Atyához. Bulányi atyát 1943-ban szentelték pappá, majd 1945-től a debreceni piarista gimnázium tanáraként szervezett és vezetett kisközösségeket.

Neve egybeforr a magyarországi kisközösségi /bázisközösségi/ mozgalommal. Tevékenységéért /illegális államellenes szervezkedés/ 1952-ben a Rákosi-rendszer életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte. A börtönből 1960-ban amnesztiával szabadult, ezután szállítómunkásként kereste kenyerét, s mellette kitartóan dolgozott alapművén, mellyel a '60-as évek végére készült el. Munkájának címe: Keressétek az Isten Országát! /KIO/. Ez a szamizdatban hat kötetben terjesztett mű az evangéliumokban Jézus ajkára adott mondatok biblikus teológiai szintézisére épül, melyből az egy csúcsértékes Szeretet-istenkép kristályosodik ki. P. Bulányi a pártállami diktatúra és üldözés ellenére is újra kezdett kisközösségeket szervezni. Az általa vezetett (egybeszeretett), a jézusi üzenet lényegét kereső és azt megvalósítani akaró bázisközösségek eszmeiségét, meghatározta a jézusi örökség istenképe és az ebből kikövetkeztetett etika: lét-, magatartás- és sorsazonosság Jézussal.(2)

Bulányi atya a kommunista diktatúra által elsorvasztani akart katolikus hit és gyakorlat megtartásának szándékával hívta életre a Bokor-mozgalmat, s egy olyan egyház megvalósulásáról álmódott, mely alulról szerveződő bázisközösségekből áll.(3) Követ dobott az Állami Egyházügyi Hivatal és a békepapi mozgalom által ellenőrzött állóvízbe.

A pártállamnak ezzel ellentétes céljai voltak: a közösség életterének beszűkítése, elszigetelése más testvér-szerveződésektől, s mielőbbi megszűnése. A katonai szolgálat Bokorból induló megtagadása elégséges indoknak bizonyult a nyílt üldözésre. A magyarországi egyházi vezetőkre gyakorolt állami nyomás hatására a püspöki kar az Állami Egyházügyi Hivatal által külön is folytatólagosan fenyegetett Lékai László bíboros-primás vezetésével 1982-ben elítélte P. Bulányi tanait, eltiltotta őt

a nyilvános misézéstől, kifogásolt téziseit pedig a Hit-tani Kongregációhoz terjesztette fel. A Kongregáció prefektusa (Ratzinger bíboros, ma XVI. Benedek pápa) 1986. január 31-én levélben felszólította P. Bulányit, hogy vonja vissza tanításait.(4)

Az eretnokség vádjá alól P. Bulányi mentesül, ha aláírja a Ratzinger bíborostól a II. vatikáni zsinat dokumentumaiból összeállított, tizenkét pontos listát. P. Bulányi aláírta ezt a listát, és kérte, hogy egy tizenharmadik, ugyancsak a zsinati dokumentumokból származó szövegrésszel kiegészítse azt: „Csak a lelkiismeretének tartozik engedelmességgel”. A prefektus így nem tekintette aláírtnak a dokumentumot, szerinte a kiegészítés viszonylagossá tette az állásfoglalást. A kompromiszsum az egyházi büntetés 16. évében született meg: Bulányi páter kiegészítése a negyedik pont részeként bekeült a dokumentumba, amelyet ő így is aláírt.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar 1997. szeptember 19-én tájékoztatta a nyilvánosságot arról, hogy „megszűntek a ... korábban hozott korlátozó intézkedések”.

Nem szűntek meg: ma, több mint tíz esztendő után is, csak a plébánostól meg nem hirdetett miséket mondhattott vasárnaponként egy városszéli kápolnában. Ezeknek az intézkedéseknek a háttérében Lékai primás utódja, Paskai László bíboros, volt esztergomi érsek állt, aki /egyes források szerint érintettként/ a rendszerváltáskor megátolta a kommunista rendszer bűneiben részt vállaló egyházi személyek megnevezését, szerepük tisztázását az elhallgatás-elhallgattatás taktikájával. Akárcsak a Bulányi-ügyben, ez a kierőszoakolt hallgatás jelentősen csökkentette a hívek tisztánlátását, a püspöki karba vetett bizalmát, valamint vakvágányra juttatta a Magyar Katolikus Egyház erkölcsi megtisztulását a kommunizmus bukása után. Ennek célja nem a bűnösök elítélése lett volna, hanem a tények feltárása a hívek felé, amely megvalósíthatatlan a múlt feldolgozása és a kiengesztelődés híján. Államunk a rendszerváltozás után bocsánatot kért Bulányi atyától, nyugdíját a törvényes előírások alapján rendezte. Egyháza vezetői nem kértek bocsánatot tőle, életútját az egyházban integrálatatlannak tekintették.

Bulányi páter szerint: „Az Ószövetség egy nép, a zsidó nép eredetmondája, nemzeti kultúrája, Jézus előtti kultúrája. S Jézus azt mondta magáról, hogy mindazok, akik őelőtte jöttek, tolvajok és rablók, és nem hallgattak rájuk a juhok. Ő az ajtó. Aki ezen, rajta keresztül megy be, az üdvözülni és talál legelőre. (Jn 10,89).Hogyan tehetjük ezek után meg, hogy mindörökre megnyomorítjuk Jézus tanítását azzal, hogy egy Jézus előtti nép és kultúra szöveggyűjteménye után ugyanúgy odatesszük a liturgia szavát, mint Jézus szavai után: Ez az Isten igéje.”

Nyilvánvaló, hogy Bulányi atya téziseinek megítélése nem a laikus hívők, hanem egyértelműen az egyháztörténészek és a teológusok dolga. Mindenesetre tény, hogy sem Ratzinger bíboros, sem Ruiz akkori és Ballcels későbbi piarista generális nem ítélte el tanait,

valamint Kállay Emil SchP magyarországi exprovinciális kérésére mentesítették végleg 1997-ben a felhozott vádak alól,

Páter Bulányit joggal sorolhatjuk a XX. század legjelentősebb és legellentmondásosabb magyar katolikus papi személyiségei közé, mint Prohászka Ottokár püspök, P. Bangha Béla SJ és Mindszenty József, az utolsó magyar bíboros-hercegrímás, bár megjegyzendő, hogy hithű katolicitásukon és szilárd jellemükön kívül meglehetősen kevés a hasonlóság.

(1) *Életrajza és további adatok a Bokor közösség nyomán.*

(2) *Lásd: Keressétek az Isten Országát I-V. kötet.*

(3) *Hasonló indíttatású közösség a Regnum Marianum vagy a Fokoláre.*

(4) *Lásd: Nagypénteki levél*

HOLLAI KERESZTÉLY

MÁRIA, JÉZUSUNK ÉDESANYJA

A Szent Máriáról, Jézus Édesanyjáról folytatott beszélgetéshez.

Némely bölcs rabbi szerint a zsidóságot ért legnagyobb csapás egy ike az, hogy az i.e. 3.-2. sz.-ban az eredeti héberből görögre fordították a Bibliát. (az un. hetvenes fordítás). A gond az, hogy egyfelől létezik egy nagyon féltékenyen őrzött, veretes szöveg (lásd: a biblia-másolás roppant körülményes szabályait), ami a zsidóság önazonosságának egyik záloga. A nyelve az idők folyamán holt nyelvvé vált, mint később Európában a latin, tehát nem változott tovább, ezzel is őrizvén az eredeti gondolatokat. Jézus idejében a nép már arámiul beszélt, ezért a héber nyelvű bibliát már tudni (→ írástudó), magyarázni kellett. Másfelől: a 2. sz. Görögország – ezzel együtt a nyelve is – igen dekadens világot jelentett. Tkp. a gondolkodásmód volt lefordíthatatlan! Egy zsidó számára elképzelhetetlen volt a sok-isten hit (Jézus korában már 40-nél is több!); elképzelhetetlen volt – például -, hogy egy jelentős személy a főisten fejéből pattanjon ki, ahogyan Pallasz Athéné Zeusz fejéből. Ilyen egymásra-vetíthetetlen fogalom volt a mi nyelvünkben használatos „szüzesség” fogalma.

A héber *almach* szó olyan nőt jelzett, aki már túl volt gyermeklányágán, tehát már eljegyezhető, de még nem menstruált (menstruáció = az első peteérés lecsengése). Peteérés nélkül nincsen gyermek-foganás, értelmetlen a házasság – a korabeli felfogás szerint. A Szent-Lélek különös csodája, ha már az első peteérés találkozik a házassággal. A görög fordítás az „almach” szót a *parthenos* kifejezéssel fordította, ami a mai értelemben vett „szüz” fogalmat jelenti. A két megközelítés a mi nyelvünkben is igen közel áll egy máshoz: „érintetetlen” ↔ „érintetlen”, mégis alapvető a különbség!

Az i.e. a gyermektelen Áház király bajban van, mert ellenséges királyok készülnek ellene. Izaiás próféta (i.e. 8. sz.) bátorítja őt, bízson az Örökkévalóban, kérjen jelet az Úrtól. Ezt nem meri elfogadni a király,

mire a próféta így szól: „az Úr maga ad jelet: íme, a szüz fogan, s fiút szül, és Immánuelnek nevezi el”. [Iz. 7: 14]. Tehát a próféta indíttatásra – Szentlélek sugallatára – az első peteérés egybeesik a házasság kezdetével, s a király felesége teherbe esik! És megszületik Hiszkija, Izrael következő királya (sem apja, sem ő nem váltak Izrael díszére!).

Az 1997-es református biblia „egy fiatal nő” kifejezéssel fordítja a kérdéses szót. M. Luther a „Jungfrau” kifejezést használja, az angolban a „virgin” kifejezést találjuk, ami a latin *virgo*-ból származik, ami a mai is használatos „szüz” fogalmat jelenti. Az Újszövetség görögül maradt ránk, a görög észjárás sugallva, a kérdéses szót is görögül értve; a 2. sz. erősen hellénizálódo kereszténységének az arcát felmutatva. Mindez azért válik fontossá számunkra, mert Máté, evangéliumának 1. fejezetében, amikor Jézus születéséről beszél [1: 23], hivatkozik Izaiásra, jelezvén, hogy Jézus is így született egy szüztől! Innen származik, hogy később is Jézusra vonatkoztatják az Immánuel nevet [„Velünk az Isten”]. A zsidó Máté ismerte a szó eredeti jelentését. Sajnos, igen a háttérben hagyjuk, hogy tkp. minden foganás Isten csodája! - hát még az ilyen különös, nem mindennapi körülmény esetében. (Mellékesen: még Dante fogalmi is igen homályosak voltak a gyermek-születést illetően.) Nem véletlen, hogy Mária ezek után Erzsébethez indul, aki szintén szüz volt – „már szüz” -, mert már nem menstruált, s szintén csodásnak mondható módon mégis gyermeket fogant. Valószínűleg a két nő együtt énekelte a Magnificat-ot, Hanna hála-énekét [1Sámuel 2], amit egy zsidó nő a terhességén való örömeiben énekel az Úrnak, háláját kifejezve.

Lukács az „Apostolok Cselekedeteiben” két helyen is idézi [Ap. Cs. III. 22-től és VII. 37-től] Mózes próféciáját: „Néked prófétát támaszt az Úr, körödből, testvéreid közül, mint engem...” [5Móz. XVIII 15-től.]. Tehát Ő, az evangélista is világosan tudja, hogy Jézus egy a zsidó testvérek közül. Ugyan ezt jelentik Pál szavai a Rómaiakhoz írt levelének az elején: „Jézus Krisztusról...., aki test szerint Dávid nemzetségéből született”. A Zsidókhoz írt levélben pedig éppen azt olvassuk, hogy Jézus Júda törzsből származik [Zsidókhoz: VII.14].

Máté, az evangéliumának elején leírja Jézus nemzetség tábláját, 14-es csoportokra osztva. Az utolsó 14-en belülre esik József és Jézus. Egyszóval: az egykorú zsidó írók számára teljesen természetes volt Jézus teljesen *emberi* foganása és születése! Érdekes adalék: a papi cölibátus megszilárdulása is erősen a görög-szüesség gondolatát támogatta: *a házasság nélküli magasabb rendű élet eszméjét.*

Kadencia /1: végtelen nagy szeretettel gondolok azokra, akik tiszta életüket a hagyományos Mária-hitben élték le (Édes szüleimre, igen kedves tanáromra), s ugyan így azokra is, akik ma így élnek; világért sem szeretnék botránnyal okozni! Mégis: éppen Jézus Édesanyjának a tisztelete mozgat, amikor úgy gondolom, hogy talán ma már jobb volna egy tisztább kép, hellén-